

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

VIDAUS AUDITO IR KONTROLĖS METODOLOGIJOS GRUPĖ

**VIEŠŪJŲ JURIDINIŲ ASMENŲ
(IŠSKYRUS SAVIVALDYBES)
VIDAUS AUDITO TARNYBŲ
VEIKLOS 2022 METŲ
APŽVALGA**

2023 m.

Turinys

SANTRUMPOS IR TRUMPINIAI	3
IŽANGA	4
VJA VAT veikimas.....	5
VJA VAT veiklos organizavimas ir nepriklausomumo užtikrinimas.....	5
VAT audituojami subjektai ir žmogiškieji ištekliai	6
VJA VAT veiklos planavimas ir vidaus auditų atlikimas.....	8
VJA VAT veiklos planavimas	8
VJA VAT vidaus auditų atlikimo analizė.....	11
Vidaus kontrolės vertinimas	18
VAT veiklos kokybės užtikrinimas	19
Išorinis vertinimas.....	20

SANTRUMPOS IR TRUMPINIAI

Apžvalga – Viešųjų juridinių asmenų (išskyrus savivaldybes) vidaus audito tarnybų veiklos 2022 metų apžvalga.

CVAS – centralizuoto vidaus audito skyrius, įsteigtas centralizuotam viešojo juridinio asmens ir visų jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų viešųjų juridinių asmenų vidaus auditui atlikti.

Įstatymas – Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas.

Metinės vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos forma – metinės vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos forma, nustatyta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“.

VJA – viešasis juridinis asmuo, kuris yra viešojo sektoriaus subjektas.

VAT – viešojo juridinio asmens (išskyrus savivaldybes) administracijos padalinys, įsteigtas vidaus auditui atlikti.

VAT veiklos ataskaita – 2022 metų vidaus audito tarnybos veiklos ataskaita, pateikta Lietuvos Respublikos finansų ministerijai pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakyme Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ nustatytą metinės vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos rengimo ir teikimo tvarką.

Pavyzdiniai VAT nuostatai – Pavyzdiniai vidaus audito tarnybos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 470.

IŽANGA

Apžvalga parengta atsižvelgiant į Įstatymo 3 straipsnio 3 punkto nuostatą, kad Lietuvos Respublikos finansų ministerija, formuodama valstybės politiką vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse, organizuodama, koordinuodama ir kontroliuodama jos įgyvendinimą, analizuoja vidaus audito tarnybų veiklą ir teikia rekomendacijas dėl jos tobulinimo.

Pagal Įstatymo 11 straipsnio 4 dalį, VAT vadovas iki kiekvienų metų kovo 1 dienos turi parengti ir pateikti Finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei, VJA vadovui, taip pat VJA steigėjui (-ams) ir kolegialiam valdymo organui, jeigu kolegialus valdymo organas nurodytas VJA steigimo dokumentuose, metinę VAT veiklos ataskaitą.

Apžvalgos tikslas – supažindinti visuomenę su pagrindine VJA VAT veiklos apibendrinta informacija, kuri pagrįsta statistinių duomenų analize.

Apžvalgai parengti naudota Finansų ministerijai VJA VAT pateiktose 2022 metų VAT veiklos ataskaitose, kurios parengtos pagal metinės vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos formą, pateikta informacija ir statistiniai duomenys. Apžvalgoje pateikiama apibendrinta informacija atlikus Finansų ministerijai pateiktų 45 VJA VAT veiklos ataskaitų analizę.

VJA VAT veikimas

2022 metais VAT turėjo veikti 49 VJA, iš jų VAT veiklos ataskaitos nepateikė Valstybės kontrolė, Vilniaus dailės akademija, Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija.

Finansų ministerijai VAT veiklos ataskaitas pateikė 46 VJA VAT. Lietuvos sporto universiteto VAT veiklos ataskaita, nors ir buvo pateikta Finansų ministerijai, neatitiko VAT veiklos ataskaitai nustatytų reikalavimų, todėl nebuvo galima atlikti jos ir jos prieduose pateiktos informacijos analizės.

2022 metais, palyginti su 2021 metais, VJA, kuriuose pagal Įstatymo nuostatas turi būti įsteigtos VAT, skaičius nepakito, išskyrus tai, kad Viešųjų juridinių asmenų (išskyrus savivaldybes) vidaus audito tarnybų veiklos 2021 metų apžvalgoje buvo nurodyta, kad vienas VJA, vadovaudamasis Įstatymo 9 straipsnio 7 dalimi, atliko pirkimo procedūras Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka ir pasirašė vidaus audito paslaugų teikimo sutartį su privačiu subjektu.

VJA VAT veiklos organizavimas ir nepriklausomumo užtikrinimas

VJA VAT vadovai veiklą organizuoja vadovaudamiesi Įstatymu, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą, VJA vadovo patvirtintais VAT nuostatais ir vidaus audito metodika.

Be Įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose vidaus auditą, nustatytų funkcijų, 4 ministerijų – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos – CVAS, vadovaudamiesi Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktų reikalavimais ir (arba) Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, taip pat įgyvendina ir Audito institucijos funkcijas, atlikdami atitinkamų ministerijų administruojamos ES ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos ir kitų lėšų administravimo ir panaudojimo auditus.

2022 metais VJA VAT veiklos ataskaitose pažymėjo, kad nebuvo išorinių ir vidinių veiksmų, kurie galėjo daryti poveikį VAT veiklos nepriklausomumui (nebuvo daromas poveikis planuojant ir atliekant vidaus auditus ir pateikiant jų rezultatus). Nepriklausomumas nuo vertinamos veiklos užtikrintas visuose VAT veiklos organizavimo etapuose.

VAT vadovai ir vidaus auditoriai nedalyvavo valdant VJA, nustatant ir įgyvendinant VJA vidaus kontrolės politiką, tikrinant ir vertinant veiklą, už kurią jie buvo atsakingi mažiau kaip prieš vienus metus prieš pradėdami eiti pareigas VAT. Vidaus auditoriai nebuvo skiriami atlikti darbų, kurie visiškai nesusiję su vidaus audito veikla. Taip pat per metus nebuvo tokių situacijų, kad vidaus auditoriai privalėtų atsisakyti atlikti vidaus auditą paaiškėjus, jog kilo trukdžių dėl vidaus audito nepriklausomumo ir objektyvumo.

VJA sudaromų darbo grupių ir komisijų sudėtyje VAT darbuotojai dalyvavo išskirtinai tik stebėtojų teisėmis. VJA VAT darbuotojams buvo sudarytos sąlygos kelti kvalifikaciją ir tobulinti profesines žinias.

VAT audituojami subjektai ir žmogiškieji ištekliai

2022 metų VAT veiklos ataskaitose nurodytas 461 audituojamas VJA ir VJA pavaldus ir (arba) atskaitingas VJA, taip pat 11 VJA, kurie nėra VJA pavaldūs ir (arba) atskaitingi, bet jų vidaus auditą atlikti Vyriausybė atskirais nutarimais (nurodant tai pačių VJA nuostatuose arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 1568 „Dėl vidaus audito atlikimo“) priskyrė kitų VJA CVAS (arba VAT).

Vidaus auditoriai VJA atlieka svarbų vaidmenį teikdami nepriklausomus, objektyvius vertinimus, ar viešieji finansai valdomi veiksmingai, kad būtų pasiekti numatyti rezultatai. Jų objektyvios, įrodymais pagrįstos išvalgos gali padėti VJA geriau valdyti ir vertinti savo veiklos riziką, stiprinti vidaus kontrolę. Todėl tikimasi, kad vidaus audito vaidmuo vertinant VJA vidaus kontrolės tinkamumą ir veiksmingumą apims VJA į ateitį orientuotus tikslus, kurie turėtų palengvinti sprendimų priėmimą ir rizikos valdymą, siekiant VJA strateginių ir kitų veiklos tikslų įgyvendinimo.

2022 m. gruodžio 31 d. duomenimis, VJA VAT buvo patvirtinta 215,5 pareigybės (etato), iš kurios 171 buvo užimta, o 44,5 – laisva. VJA VAT veiklos ataskaitose pažymėjo, kad buvo aktyviai ieškoma valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kurie galėtų būti perkelti į VJA VAT tarnybinio kaitumo būdu, taip pat buvo skelbiami konkursai laisvoms darbo vietoms užimti. Dažnai konkursai neįvykdavo, nes neatsirasdavo pretendentių.

2022 metais, palyginti su 2021 metais, VJA VAT patvirtintų ir užimtų pareigybių (etatu) skaičius iš esmės nesikeitė (žr. 1 paveikslą).

2021 ir 2022 metais VJA VAT
apie 20 procentų pareigybių (etatu) buvo neužimtos.

Informacija apie VJA VAT pareigybes (etatus) 2021 ir 2022 metais

1 paveikslas

VJA VAT pareigybių (etatu) užimtumas				
	2021	%	2022	%
Patvirtintas pareigybių (etatu) skaičius	217,5		215,5	
Užimtų pareigybių (etatu) skaičius	175	80,5	171	79,4
Laisvų pareigybių (etatu) skaičius	42,5	19,5	44,5	20,6

Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, kad 2022 metais kai kurių VJA vadovai skyrė nepakankamai dėmesio VAT veikimo užtikrinimui.

2022 m. gruodžio 31 d. duomenimis:

Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie
Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

Iš Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos patvirtintų 8 pareigybių buvo užimtos tik 4, t. y. neužimtos pareigybės (etatai) sudarė 50 proc. visų pareigybių. Tačiau VAT užimtumas padidėjo, palyginti su 2021 metų užimtumu, kai neužimtos pareigybės (etatai) sudarė 75 proc. 2021 ir 2022 metais vykdyta aktyvi vidaus auditorių paieška, siekiant užimti laisvas vidaus auditorių pareigybes.

Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijoje,
Lietuvos energetikos institute,
Valstybinėje atominės energetikos saugos
inspekcijoje

VAT patvirtinta tik po 1 pareigybę (etata).

4 universitetuose:

Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje,
Mykolo Romerio universitete,
Vilniaus dailės akademijoje,
Lietuvos sporto universitete

VAT patvirtinta tik po 1 pareigybę (etata), o Mykolo Romerio universitete 2020, 2021 ir 2022 metais VAT dirbo tik vyriausiasis vidaus auditorius 0,5 etato.

Kai VAT turi tik vieną pareigybę, gali būti neviseškai užtikrinama VAT vidaus audito proceso kokybė (nes neatliekamos vidaus audito atlikimo ir pažangos stebėjimo priežiūros, darbo dokumentų ir vidaus audito ataskaitos projekto peržiūros procedūros) ir yra didelė vidaus audito veiklos tęstinumo (ligos, išėjimo iš darbo ar kitais atvejais) rizika, o tai gali turėti neigiamą įtaką VAT veiklos kokybei ir efektyvumui.

Vadovaujantis Įstatymo 13 straipsnio 1 punktu, VJA vadovas, veikdamas vidaus audito srityje, turi užtikrinti VAT veikimą, o pagal Pavyzdinius VAT nuostatus, nesant VAT vadovo, jo funkcijoms atlikti VJA vadovas turi paskirti kitą VAT vidaus auditorių. Kai VAT turi tik vieną pareigybę, neįmanoma laikytis šio reikalavimo.

VJA VAT 2022 metais buvo patvirtintos 215,5 pareigybės (etatai), iš jų:

172 valstybės tarnautojai

7 statutiniai darbuotojai

36,5 darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį

VJA VAT veiklos planavimas ir vidaus auditų atlikimas

VJA VAT veiklos planavimas

Vadovaujantis Įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, vidaus audito pagrindiniai uždaviniai – tirti ir vertinti VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, gautų ES ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų panaudojimo administravimą, teikti VJA vadovui rekomendacijas dėl VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės tobulinimo, konsultuoti VJA vadovą, VJA administracijos padalinių ir (ar) VJA pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA vadovus VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės klausimais.

VJA VAT savo veiklą vykdo sudarydamos ilgalaikius ir metinius VAT veiklos planus. Apibendrinus 2022 m. VAT metinėse veiklos ataskaitose pateiktą informaciją, VAT 2022 metų veikla buvo planuojama atsižvelgiant į VAT ilgalaikį veiklos planą, VJA strateginius veiklos tikslus, Europos vidaus auditorių institutų konfederacijos apibendrintą 10 Europos vidaus auditorių institutų išleistą didžiausių rizikų prognozių ataskaitą 2022 metams (RISK IN

FOCUS 2022)¹, Valstybės kontrolės valstybinių auditų metu nustatytas viešojo sektoriaus problemas, VJA Rizikos valdymo komisijų nustatytus rizikos veiksnius, pokalbių metu VJA vadovų ir administracijos padalinių vadovų išsakytas problemas, naujai atsiradusį audituojamų sričių rizikingumą ir jo reikšmingumą.

2022 metais VAT, įvertinusios VJA rizikos veiksnius ir atlikusios rizikos analizę, nustatė tokias pagrindines rizikingiausias VJA veiklos sritis, kurių vidaus auditas planuotas atlikti 2022 metais:

Pagrindinės rizikingiausios VJA veiklos sritys

- ✚ asmens duomenų apsauga,
- ✚ viešieji pirkimai,
- ✚ sutarčių vykdymo priežiūra,
- ✚ teisėkūros procesas,
- ✚ informacinių sistemų valdymas ir administravimas.

VAT vadovui įvertinus vidaus ir išorės aplinkos pokytį, naują atsiradusį audituojamų subjektų ir audituojamų sričių rizikingumą VJA veiklai, vidaus audito temų aktualumą arba dėl kitų priežasčių, metinis VAT veiklos planas gali būti keičiamas, kai nėra galimybių atlikti jame suplanuotą vidaus auditą. VJA VAT veiklos ataskaitose nurodė tokias priežastis, dėl kurių buvo keičiami 2022 metų VAT veiklos planai:

Pagrindinės 2022 m. VAT veiklos metinių planų keitimo priežastys

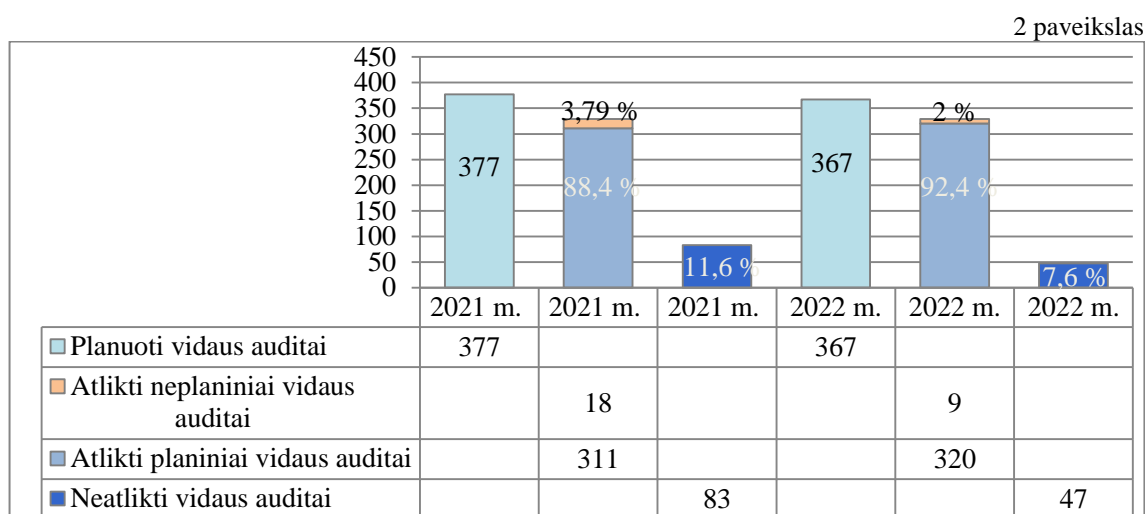
- ✚ dėl įvykusių vadovybės pokyčių audituojamajame subjekte, t. y. pradėjus vadovauti naujam vadovui;
- ✚ dėl audituojamo subjekto organizacinių struktūros pokyčių;
- ✚ kai gautas rašytinis prašymas VAT suteikti konsultaciją;
- ✚ dėl VAT darbuotojų kaitos, darbuotojams suteiktų vaiko priežiūros atostogų;
- ✚ VJA vadovo prašymu išplėsta vidaus audito apimtis.

¹ <https://iia.no/product/risk-in-focus-2022/>

VJA VAT 2022 metų VAT veiklos planuose buvo numatę atlikti 367 vidaus auditus, atliko 329 vidaus auditus, iš kurių 9 vidaus auditai buvo neplaniniai. Iš 2022 metų VAT veiklos planuose numatytų atlikti vidaus auditų 16 auditų nebuvo atlikti dėl VAT vadovo priimto sprendimo, kuris buvo suderintas su VJA vadovu, atlikti neplaninį vidaus auditą, kai buvo nustatytos ir įvertintos papildomos rizikos ir dėl VAT darbuotojų kaitos. 31 vidaus auditas buvo pradėtas atlikti 2022 metais, tačiau jo užbaigimas perkeltas į 2023 metus.

Informacija apie planuotus ir atliktus vidaus auditus pateikiama 2 paveiksle.

Informacija apie planuotus ir atliktus vidaus auditus 2021 ir 2022 metais

2 paveiksle nurodytą neatliktų vidaus auditų skaičių sudaro 2022 metais pradėti metiniame VAT veiklos plane planuoti vidaus audita, bet jų užbaigimas perkeltas į 2023 metus, ir 2022 metais šiame plane nurodyti vidaus audita, kurie neatlikti. Dažniausios nurodomos tokių vidaus auditų neatlikimo priežastys – neplaninių vidaus auditų atlikimas, VAT darbuotojų kaita, kai reikia įvertinti VAT pajėgumus įvykdyti metinį VAT veiklos planą.

Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, kad 2022 metais, palyginti su 2021 metais, neatliktų vidaus auditų skaičius sumažėjo nuo 11,6 proc. iki 7,6 proc., o atliktų neplaninių vidaus auditų – nuo 3,79 proc. iki 2 proc. Šie rodikliai rodo, kad VAT yra savarankiškos, gerai įvertina riziką planuodamos VAT veiklą ir joms nedaromas poveikis planuojant VAT veiklą bei atliekant vidaus audita, jeigu neatsiranda objektyvių priežasčių, galinčių nulemti VAT veiklos planavimo pokyčius.

VJA VAT, 2022 metais atlikusios 329 vidaus audita (320 planinių vidaus auditų ir 2022 metų VAT veiklos plane 9 nenumatyti (neplaniniai) vidaus audita), sisteminių klaidų, darančių neigiamą įtaką VJA valdymui, rizikos valdymui ir vidaus kontrolei, nenustatė.

2022 metais atlikus vidaus auditus, trūkumų ir pažeidimų, nagrinėtinų teisėsaugos institucijose, nenustatyta.

VJA VAT vidaus auditų atlikimo analizė

VJA VAT 2022 metais atliko 329 vidaus auditus, iš kurių VJA VAT veiklos ataskaitose nurodė, kad 2022 metais buvo atlikti:

127, arba 38,6 proc., *daliniai* vidaus auditai, kurių metu audituota tam tikra VJA veiklos sritis arba VJA administracijos padalinys,

80, arba 24,3 proc., didesnės apimties *kompleksiniai* vidaus auditai, kurių metu atliktas vieno audituojamo subjekto visapusiškas veiklos ir valdymo vertinimas,

92, arba 28 proc., *specializuoti* vidaus auditai, kurių metu atliktas kelių VJA konkrečios veiklos srities vertinimas,

30 arba 9,1 proc., *kiti* vidaus auditai (nenurodant vidaus audito rūšies).

VJA VAT, prieš atlikdama vidaus auditą, turi atlikti audituojamo subjekto ir (arba) audituojamos srities išankstinį rizikos vertinimą ir parengti vidaus audito planą. Vidaus auditoriai turi suplanuoti atlikti vidaus auditą taip, kad jis būtų atliktas efektyviai, rezultatyviai, objektyviai ir jį atliekant būtų pasiekti visi vidaus audito plane nurodyti vidaus audito tikslai, įvertinus audituojamo subjekto valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę.

Vidaus auditoriai, atlikdami vidaus auditą, vertino VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės tinkamumą bei veiksmingumą ir atliko vidaus audito procedūras, kuriomis buvo siekiama gauti pakankamą, patikimą, svarbią ir naudingą informaciją (vidaus audito įrodymus) vidaus audito tikslams pasiekti.

<p><i>Geroji patirtis</i> 2022 m. atliekant vidaus auditus buvo vertintas:</p>	<p>Valdymo ir kontrolės sistemų veikimas VJA organizuojant vidaus komunikacijos procesus, analizuojant gaunamą informaciją, jos šaltinius bei informacinius kanalus – įvertintos siunčiamos informacijos apimtys ir būtinos informacijos (pagal tipus) trūkumas, reagavimo veiksnių efektyvumas, atsako į paklausimus greitis ir pasitikėjimo informacijos šaltiniais lygis, taip pat gaunamos svarbios informacijos apie organizaciją pakankamumas ir darbuotojų nuostatos dėl vidaus komunikacijos. Auditui atlikti naudota Tarptautinės komunikacijos asociacijos (ICA) parengta ir O. Hargie, D. Tourisho modifikuota vidaus komunikacijos vertinimo metodika.</p>
---	--

	<p>Pažymėtina, kad komunikacijos vidaus auditas, kuriuo siekiama atlikti komunikacijos VJA efektyvumo tyrimą ir komunikacijos procesų sistemingą ir visapusišką vertinimą, atliekamas retai.</p>
	<p>Kokybės vadybos sistemos rezultatyvumas, siekiant užtikrinti, kad VJA pasiektų nustatytus tikslus, veiklos procesų aprašuose nustatytų reikalavimų laikymasis, rizikos veiksnių valdymas ir įdiegtos kontrolės priemonės – buvo audituojamas veiklos gerinimo procesas, įmonių tikrinimo procesas, licencijų ir leidimų valdymo procesas, norminių dokumentų rengimo procesas, tarptautinio bendradarbiavimo procesas, dokumentų ir įrašų valdymo procesas, pavedimų ir užduočių valdymo procesas, viešųjų pirkimų valdymo procesas.</p> <p>Įdiegtų kokybės vadybos sistemų rezultatyvumo vertinimas VAT atliekamas taip pat retai.</p>

VJA VAT veikla apima ne tik vidaus auditų atlikimą, bet ir VJA vadovybės konsultavimą apie vidaus kontrolę, jai keliamų reikalavimų įgyvendinimą, įvairių VJA veiklos sričių rizikos vertinimą.

Atitinkamų sričių specialistų (ekspertų) pasitelkimas specifinių sričių vidaus auditui atlikti

Pagal Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 10 punkto ir Pavyzdinių VAT nuostatų 10.7 papunkčio nuostatas, VAT, gavusi VJA vadovo sutikimą, gali pasitelkti atitinkamų sričių specialistus (ekspertus), kai numatoma atlikti specifinių sričių vidaus auditą.

2022 metais VAT, atlikdamos specifinių žinių reikalaujančius vidaus auditus, pvz., asmens duomenų apsaugos VJA vertinimui atlikti, buvo pasitelkusios atitinkamos srities ekspertus.

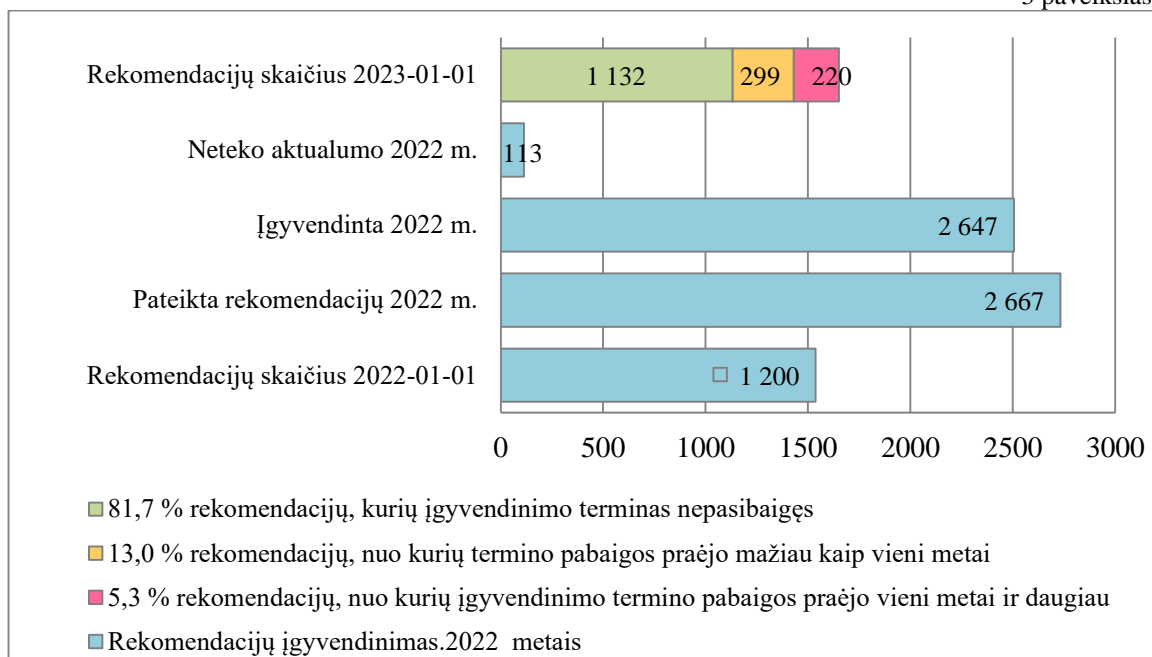
2022 metais Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – NŽT) auditą atliko speciali vidaus auditorių grupė, sudaryta iš 4 ministerijų atstovų. Į Žemės ūkio ministerijos vidaus audito grupę savo atstovus delegavo Susisiekimo ministerija, Vidaus reikalų ministerija bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Pažymėtina, kad viešajame sektoriuje jau antrą kartą susiduriama su atveju, kuomet VJA vidaus auditą atliko jungtinė tarpinstitucinė vidaus auditorių grupė. Vidaus audito grupė peržiūrėjo NŽT administracinę struktūrą ir įvertino dokumentų skaitmenizavimo galimybes. Taip pat vidaus auditoriai tikrino, kaip vykdomos valstybinės žemės valdymo teisių suteikimo procedūros, valstybinės žemės nuoma, išduodami leidimai laikinai naudotis valstybine žeme žemės ūkio veiklai vykdyti, žemės naudojimo valstybinės kontrolės planavimas, organizavimas, vykdymo tvarka ir kontrolė, prašymų ir sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo į žemę, mišką ir vandens telkinius organizavimas, privačios žemės valstybės nuosavybės įsigijimas, žemėtvarkos planavimo dokumentų tvirtinimas, valstybinės žemėtvarkos planavimo dokumentų priežiūra.

2022 metais audituojamiems subjektams vidaus audito ataskaitose buvo teikiamos išvados ir rekomendacijos dėl procesų, veiklos ir vidaus kontrolės tobulinimo, nustatytos rizikingiausios sritys, veiklos trūkumai, įvertintas vidaus kontrolės veikimas, pateiktos rekomendacijos nustatytiems trūkumams šalinti, rizikai sumažinti ir valdyti bei VJA veiklai tobulinti. Audituojamiems subjektams pateiktų, įgyvendintų ir likusių įgyvendinti rekomendacijų duomenys pateikiami 3 paveiksle.

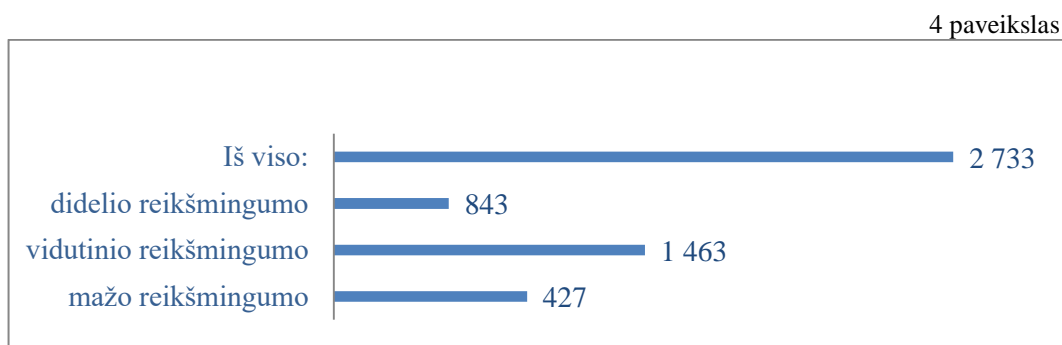
Rekomendacijų analizės duomenys 2022 metais

3 paveikslas

VJA VAT 2022 metų vidaus audito ataskaitose pateikė audituojamiems subjektams 2 733 rekomendacijas, iš kurių net 84,4 proc. buvo pateiktos kaip didelio ir vidutinio reikšmingumo rekomendacijos. Palyginus su 2021 metų duomenimis, 2021 metais buvo pateiktos 2 202 rekomendacijos, iš kurių didelio ir vidutinio reikšmingumo rekomendacijos sudarė 65,8 proc. bendro pateiktų rekomendacijų skaičiaus. Didelio reikšmingumo rekomendacijos yra tos, kurioms įgyvendinti audituojamo subjekto vadovas turėtų imtis neatidėliotinų priemonių, o vidutinio reikšmingumo rekomendacijos yra tos, kurių įgyvendinimas svarbus audituojamo subjekto veiklai. 2022 metais audituojamiems subjektams pateiktų rekomendacijų pagal jų reikšmingumą duomenys pateikiami 4 paveiksle.

2022 metais pateiktos rekomendacijos pagal reikšmingumą

Dažniausios vidaus auditų ataskaitose pateiktos didelio reikšmingumo rekomendacijos šiose VJA veiklos srityse:

Vidaus audito ataskaitose pateiktos didelio reikšmingumo rekomendacijos, susijusios su:

Asmens duomenų apsaugos vertinimo srityje

- ❖ administraciniuose padaliniuose tvarkomų asmens duomenų inventorizacijos atlikimu;
- ❖ duomenų tvarkymo veiklos įrašų pildymu;
- ❖ poveikio duomenų apsaugai vertinimo atlikimu;
- ❖ VJA valdomų ir tvarkomų valstybės informacinių išteklių nuostatų ir duomenų saugos nuostatų pakeitimo projektų parengimu;
- ❖ papildomų susitarimų dėl asmens duomenų tvarkymo prie sutarčių su paslaugų teikėjais, kurie teikdami paslaugas VJA vardu turi tvarkyti asmens duomenis, sudarymo poreikio vertinimu;
- ❖ kt.

Viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo ir vykdymo efektyvumo vertinimo srityje

- ❖ viešųjų pirkimų srityje nustatytų trūkumų pašalinimu įgyvendinant Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatas (neatnaujinti vidaus teisės aktai, neorganizuojami mokymai darbuotojams, neužtikrinamas tinkamas teisės aktų nuostatų įgyvendinimas ir kontrolė (fakto ir turinio);
- ❖ nepakankamais žmogiškaisiais ištekliais viešųjų pirkimų srityje,

	<ul style="list-style-type: none"> neatnaujintomis ir nepakankamai aprašytomis viešųjų pirkimų procedūromis; ❖ nevykdyta viešųjų pirkimų prevencine kontrole (nepaskyrus atsakingo asmens); ❖ nevykdyta rizikingų pirkimų stebėseną (neparengta informacija); ❖ kt.
<p>Darbo užmokesčio fondo lėšų planavimo ir panaudojimo, priemonių ir vienkartinį išmokų skyrimo pagrįstumo vertinimo srityje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Lietuvos Respublikos darbo kodekso reikalavimo, kad už darbą per kalendorinį mėnesį turi būti atsiskaityta ne vėliau negu per 10 darbo dienų nuo jo pabaigos, taikymu; ❖ priemonių už tiesioginių pareigų atlikimą skyrimu darbuotojams; ❖ darbo užmokesčio fondo valdymo kontrolės priemonių stiprinimu, siekiant, kad metų pabaigoje darbo užmokesčio skolos nebūtų arba ji būtų minimali; ❖ kt.
<p>Informavimo ir komunikacijos efektyvumo vertinimo srityje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ informavimo ir komunikacijos proceso efektyvumu, nes nebuvo aiškiai nustatytų prioritetinių komunikacijos veiklos krypčių ir dėl to komunikacijos neįvykdymas lėmė komplikotą procesą, kai reikšminga informacija laiku ir tinkamai nepateikiama išorės ir vidaus vartotojams.
<p>Turto valdymo vertinimo srityje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ turto metinės inventurizacijos planavimo, atlikimo ir rezultatų įforminimo proceso peržiūrėjimu, siekiant nustatyti problemines sritis; ❖ VJA turto, įskaitant nematerialųjį turta, pripažinimo nereikalingu ar netinkamu (negalimu) naudoti, nurašymu ir likvidavimu; ❖ kt.
<p>Korupcijos prevencijos valdymo vertinimo srityje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ naujai įsigaliojusiais teisės aktais, kai VJA ne visa apimtimi įgyvendino reikalaujamas nustatyti korupcijos prevencijos valdymo priemones; ❖ darbuotojo, atsakingo už antikorupcinės aplinkos kūrimą, funkcijų detalizavimu; ❖ korupcijos prevencijos tvarkos aprašo rengimu; ❖ korupcijos prevencijos priemonių plano rengimu; ❖ Antikorupcinio elgesio kodekso papildymu; ❖ 2021 ir 2022 metais nustatyto atsparumo korupcijai lygio rezultatų paskelbimu VJA interneto svetainėje; ❖ atsparumo korupcijai politikos nustatymu; ❖ kt.
<p>Informacinių sistemų (toliau – IS) valdymo vertinimo srityje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ neatliktu IS rizikos vertinimu; ❖ IS saugos įgaliotinio (-ių) nepakankamu dalyvavimu rizikos valdymo procese; ❖ visų būtinų IS ir IS saugos politikos ir procedūrų dokumentų trūkumu; ❖ visų nuostatuose įtvirtintų funkcijų atlikimu (nerengtos ir neteiktos administracinio padalinio veiklos ataskaitos, neužtikrinta pagal kompetenciją priskirtų sutarčių vykdymo kontrolė, neįgyvendinta IS elektroninės informacijos saugos politika); ❖ kt.

Audituojami subjektai vidaus audito ataskaitose pateiktoms rekomendacijoms įgyvendinti parengė rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planus, kuriuose numatė priemones rekomendacijoms įgyvendinti, nustatė rekomendacijų įgyvendinimo terminus ir paskyrė už rekomendacijų įgyvendinimą atsakingus asmenis.

Pažangos stebėjimas – viena iš VAT veiklos sričių, kuria siekiama užtikrinti atlikto vidaus audito rezultatų įgyvendinimą ir pasiekti iškeltus vidaus auditui tikslus.

2022 metais VJA VAT darbuotojai stebėjo pažangą (atliko poauditinę veiklą): vertino, kaip audituoti subjektai vykdo rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planus, kokie numatyti pasiūlymai audituojamam subjektui atlikti būtinus patobulinimus, kurie užtikrintų vidaus kontrolės veiksmingumą, teisės aktų reikalavimų laikymąsi, rizikos valdymą, veiklos tikslų įgyvendinimą ir užkirstų kelią klaidoms pasikartoti, taip pat, ar priemonės rekomendacijoms įgyvendinti tinkamai ir laiku įgyvendinamos.

Kaip ir 2021 metais, VJA VAT veiklos ataskaitose pabrėžė, kad 2022 metais beveik nepasitaikė atvejų, kad į jų vidaus audito ataskaitose pateiktas rekomendacijas nebūtų atsižvelgta ir jose nurodytus neatitikimus būtų atsisakyta šalinti. Kadangi VJA VAT siekia audituojamų subjektų aukšto pasitenkinimo lygio atliktu vidaus auditu, prisidėti prie VJA veiklos tobulinimo, geranoriškai konsultuoja audituojamuosius subjektus dar rekomendacijų įgyvendinimo priemonių plano rengimo etape, skatina taisyti vidaus audito atlikimo metu nustatytus trūkumus, neatitiktis, klaidas ir (arba) jų atsiradimą lemiančius veiksnius nedelsiant, o apie ištaisytus neatitikimus ir jų taisymui pritaikytas vidaus kontrolės priemones VAT būtinai pažymi vidaus audito ataskaitose.

2022 m. gruodžio 31 d. buvo neįgyvendinta 1 651 audituojamiems subjektams pateikta rekomendacija, kurios įgyvendinimas bus stebimas 2023 metais.

Audituoti subjektai rekomendacijoms įgyvendinti numatė veiklos gerinimo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės priemones – teisės aktų tobulinimą, papildomų vidaus kontrolės priemonių nustatymą ir kitas priemones.

Priežastys,
dėl kurių dažniausiai
vėluojama įgyvendinti
rekomendacijas:

- ❖ dėl VJA personalo kaitos, kai pasikeičia už rekomendacijos įgyvendinimą atsakingas asmuo;
- ❖ dėl poreikio diegti ir tobulinti IS;
- ❖ dėl siekio galimai tik formaliai įgyvendinti rekomendaciją, nesiekiant rekomendacijos įgyvendinimo laukiamo poveikio, ir administracinių (nepakankamos kontrolės) problemų;

- ❖ dėl nustatyto per trumpo priemonių įgyvendinimo termino, sudėtingų ir užsitęsusių derinimo procedūrų, dėl kurių paprastai užsitęsia ir teisės aktų pakeitimas, jų derinimas su atsakingomis institucijomis arba suinteresuotais subjektais (įskaitant nevyriausybinės organizacijas ir pan.);

- ❖ kt.

Vidaus auditoriai vertino rekomendacijų įgyvendinimo kokybę (ar tinkamai nustatytos kontrolės priemonės rizikai mažinti), analizavo vidaus audito ataskaitose teiktų rekomendacijų naudą/poveikį audituojamo subjekto veiklai.

Po atliktų vidaus auditų nustatyta rekomendacijų nauda VJA:

- + gražintos netinkamos finansuoti išlaidos,
- + sustiprintas VJA rizikų valdymo procesas,
- + sustiprintas asmens duomenų ir dokumentų valdymas,
- + sudarytos geresnės sąlygos kurti antikorupcinę aplinką,
- + sustiprinta viešųjų pirkimų priežiūra,
- + numatytos priemonės IS tobulinti ir kt.

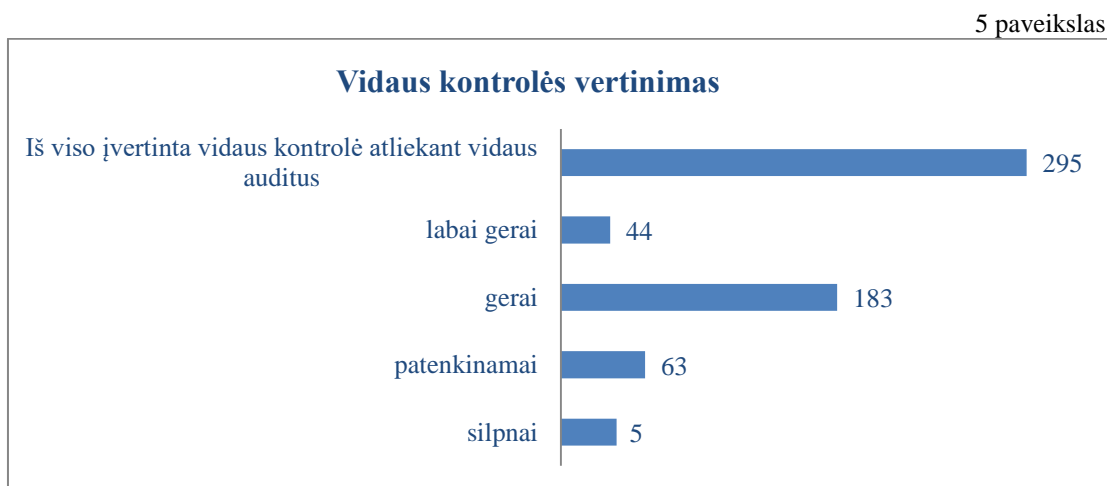
<i>Geroji patirtis</i>	<p>Susisiekimo ministro įsakymu nustatyta Susisiekimo ministerijos CVAS rekomendacijų, pateiktų Susisiekimo ministerijai, įstaigoms prie ministerijos, susisiekimo ministro valdymo sritims priskirtoms valstybės valdomoms įmonėms ir viešosioms įstaigoms, įgyvendinimo stebėsenos tvarka.</p> <p>CVAS informacija apie rekomendacijų pateikimą ir įgyvendinimą prieinama Susisiekimo ministerijos darbuotojams. Ji periodiškai atnaujinama stebėsenos lentelėje, į kurią duomenys iš kitų CVAS dokumentų registru perkeliama automatinio būdu.</p> <p>Susisiekimo ministerijos vadovybei informacija apie problemines rekomendacijas pristatoma kas pusmetį, prireikus – ir dažniau. Audituojamų subjektų valdymo organams rengiami raštai dėl probleminių rekomendacijų įgyvendinimo užtikrinimo.</p>
	<p>Europos socialinio fondo agentūros VAS vidaus audito rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenai naudoja elektroninį modulį vidinėje agentūros svetainėje, kuris leidžia sistemškai stebėti rekomendacijų įgyvendinimą tiek vidaus auditoriams, tiek už jų įgyvendinimą atsakingiems asmenims. Modulyje įdiegta priminimo apie artėjantį rekomendacijos įgyvendinimo terminą atsakingiems asmenims funkcija. Šis modulio įdiegimas palengvino rekomendacijų stebėseną ir turėjo teigiamos įtakos rekomendacijų įgyvendinimui laiku.</p>

Vidaus kontrolės vertinimas

VJA VAT veiklos ataskaitose pažymėjo, kad, 2022 metais įvertinusios atliktų vidaus auditų rezultatus, nustatė, kad VJA įdiegta vidaus kontrolė iš esmės yra pakankama, kad užkirstų kelią reikšmingoms, sisteminėms klaidoms ir apgaulėi, kad VJA veikla būtų vykdoma įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Dauguma pagrindinių VJA rizikos veiksnių nustatyti ir valdomi, kontrolės priemonės pakankamos ir veiksmingos, o nustatyti trūkumai taisomi atsižvelgiant į vidaus auditų metu nustatytus pastebėjimus ir pateiktas rekomendacijas, primant (tobulinant) teisės aktus ir kitus dokumentus, prireikus – diegiant papildomas kontrolės priemones rizikai mažinti.

VJA VAT, 2022 metais atlikdamos audituojamų subjektų ir VJA atskirų veiklos sričių specializuotus vidaus auditus, vidaus kontrolės veikimą vertino pagal 5 vidaus kontrolės elementus².

2022 metais audituotų subjektų vidaus kontrolės vertinimo duomenys pateikiami 5 paveiksle.

Pažymėtina, kad VJA VAT, atlikusios 329 vidaus auditus, VJA sukurtą vidaus kontrolę vertino 295 kartus. VAT vidaus kontrolę 76,9 proc. atvejų įvertino „labai gerai“ ir „gerai“. Tai rodo, kad daugeliui VJA, remiantis atliktų vidaus auditų rezultatų duomenimis, pavyksta užtikrinti ekonomišką, efektyvų, racionalų ir skaidrų išteklių panaudojimą, veiklos planų įgyvendinimą, informacijos patikimumą ir su tuo susijusių veiksnių valdymą.

Tačiau dalyje audituotų subjektų (68 VJA arba 23 proc.) vidaus kontrolė 2022 metais vertinta „patenkinamai“ ir „silpnai“. Tai rodo, kad nors VJA buvo nustatyta vidaus kontrolės politika ir rizikos veiksniai, tačiau esamų ir vykdomų vidaus kontrolės procedūrų, valdymo

² Pagal Įstatymo 6 straipsnio nuostatas, vidaus kontrolė VJA įgyvendinama apimant šiuos vidaus kontrolės elementus: kontrolės aplinką, rizikos vertinimą, kontrolės veiklą, informavimą ir komunikaciją bei stebėseną.

procesų nepakankamumas neužtikrino veiksmingos vidaus kontrolės ir sudarė prielaidas atsirasti trūkumams, klaidoms ir (ar) neatitikimams veiklos planavimo, reglamentavimo, organizavimo ir (ar) vykdymo, asignavimų (lėšų), skirtų darbo užmokesčiui, ir lėšų, skirtų pagal lėšų naudojimo sutartį, panaudojimo, viešųjų pirkimų planavimo, dokumentavimo, organizavimo ir (ar) vykdymo bei ilgalaikio materialiojo turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo srityse.

Dažniausiai vidaus auditų metu buvo nustatyti tokie „patenkinamą“ ir „silpną“ vidaus kontrolės vertinimą lėmę trūkumai:

- + neužtikrinama asmens duomenų apsauga;
- + laiku neįgyvendintos ankstesnių auditų rekomendacijos;
- + netinkamai valdomas ir apskaitomas VJA turtas;
- + nenustatytos (netinkamai nustatytos) vidaus kontrolės procedūros;
- + nesilaikoma viešųjų pirkimų reikalavimų;
- + nepakankamai atliekamas rizikos vertinimas ir valdymas;
- + netinkamai atliekamas personalo valdymas;
- + neužtikrinamas Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatų įgyvendinimas;
- + neužtikrinamas tinkamas apskaitos organizavimas ir tvarkymas;
- + netinkamai įgyvendinama (nepakankama) finansų kontrolė;
- + pasikeitus teisiniam reguliavimui, laiku neatnaujinami vidaus teisės aktai;
- + nepakankamai atliekama įgyvendinamų sutarčių vykdymo priežiūra;
- + neužtikrinamas viešinimo reikalavimų laikymasis;
- + neužtikrinamas tinkamas IS valdymas;
- + kiti.

VAT veiklos kokybės užtikrinimas

VJA VAT daug dėmesio skyrė savišvietai – bendraudamos su Finansų ministerija, Valstybės kontrole ir Vidaus auditorių asociacija ieškojo gerosios praktikos pavyzdžių ir tarpusavyje dalijosi informacija vidaus audito klausimais.

VJA VAT vadovai, siekdami užtikrinti vidaus audito kokybę, atlieka vidaus audito ataskaitų ir kitų dokumentų peržiūrą, vidaus auditorių darbo priežiūrą, audituojamo subjekto vadovų ir už audituojamą sritį atsakingų darbuotojų apklausą. Gauti apklausos duomenys išanalizuojami, vertinami ir, jeigu yra pastabų, nustatoma, ką ateityje būtų galima tobulinti VAT veikloje.

VJA VAT, siekdamos veiklos efektyvumo, numato ir toliau gerinti vidaus audito kokybę, bendradarbiavimą su audituojamais subjektais, planuodamos vidaus auditus įvertinti optimalią vidaus audito trukmę, vidaus auditoriams skirti daugiau laiko susipažinti su audituojamo subjekto veiklos procesais, atlikdamos vidaus auditą siekti minimalios įtakos įprastam

audituojamų subjektų darbui, informuoti juos apie vidaus audito eigą ir tarpinius rezultatus, vidaus audito ataskaitose pateikti konstruktyvias rekomendacijas, kurios padėtų gerinti audituotų subjektų veiklą.

VJA VAT savo veiklos kokybei užtikrinti siekia gerinti vidaus auditų kokybę ir bendradarbiavimą su audituojamais subjektais.

<i>Geroji patirtis</i>	Susisiekimo ministerijos CVAS atsisakyta popierinių dokumentų, vidaus audito proceso dokumentavimas perkeltas į elektroninę erdvę, naudojamos Susisiekimo ministerijos dokumentų valdymo sistemos funkcinės galimybės.
	Viešųjų pirkimų tarnybos VAT, atsižvelgdama į susiklosčiusią vidaus audito praktiką ir siekdama glaudesnio bendradarbiavimo su audituojamais subjektais bei įgyti didesnę jų pasitikėjimą, planuoja siūlyti Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriui metinį vidaus audito planą pristatyti vidurinės grandies vadovams (metinis vidaus audito planas nuo 2023 m. sausio 1 d. registruojamas naujoje Viešųjų pirkimų tarnybos naudojamoje dokumentų valdymo informacinėje sistemoje (DBSIS)).

Išorinis vertinimas

Pagal Įstatymo 3 straipsnio 4 punktą, Finansų ministerijai pavesta užtikrinti, kad ne rečiau kaip kartą per 5 metus būtų atliekamas išorinis VJA VAT veiklos vertinimas.

2022 metų lapkričio–gruodžio mėnesiais buvo atlikti 2 VJA VAT veiklos išoriniai vertinimai – Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ir Kauno technologijos universiteto. Vertinimą atliko Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pasirinktas paslaugos teikėjas UAB „Apskaitos ir mokesčių konsultacijos“ (pagal 2022 m. spalio 11 d. pasirašytą Išorinio viešųjų juridinių asmenų vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo paslaugų sutartį Nr. 14P-77).

Dėl abiejų vertintų VAT veiklos buvo pateiktos vertinimo išvados: *vadovaujantis vertinimo metu gautais, išnagrinėtais dokumentais ir apibendrinus vertinimo rezultatus, nustatyta, kad abiejų VAT veikla vertinimo laikotarpyje pilnai atitiko Įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, reikalavimus, apimant Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašą. Vidaus audito veikla buvo efektyvi ir vykdyta atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus.*